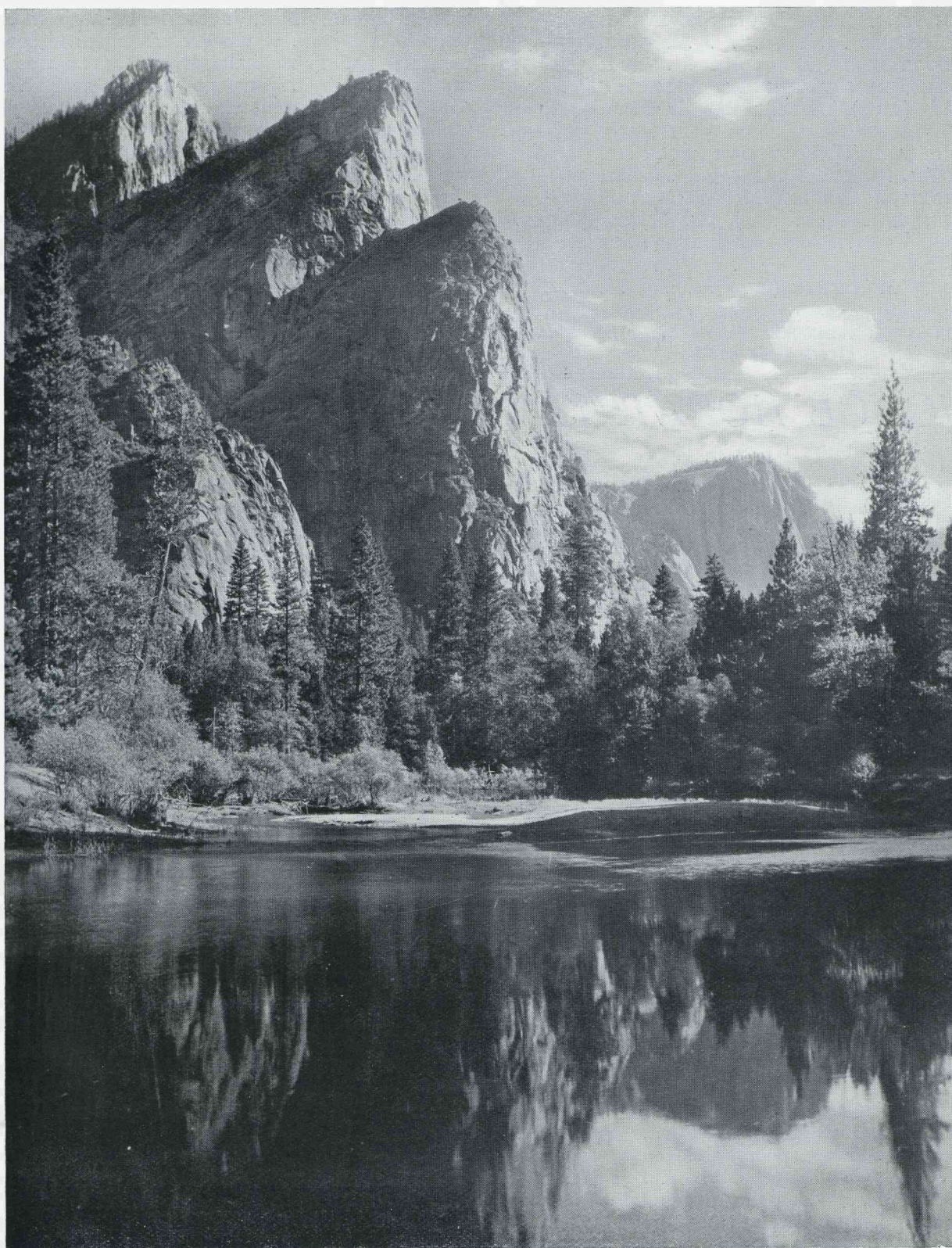

BUITEN

25^E JAARGANG N°. 30

ZATERDAG 25 JULI 1931

YOSEMITE-VALLEI. THE THREE BROTHERS

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD:

DE JONGE HORATIUS, DOOR RITA (I8)	BLZ. 350
RONDON HAARLEM (GEÏLL.), DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 352—355
HET MEER, DOOR C. JANSSEN—VAN NIJNATTEN	BLZ. 354—355
UIT HET LEVEN VAN ROBERT LOUIS STEEVRON, DOOR H. J. CORVELL	BLZ. 355—356
APHORISMEN, DOOR M. W. B.	BLZ. 356, 360
DE YO-SEM-I-TIES, HUN VALLEI EN DE REUZEN VAN MARIPOSA (SLOT) (GEÏLL.), DOOR E. P. A.	BLZ. 349, 356—358
BRIEVEN UIT HOLLAND (II. VOLENDAM), DOOR DR. ALFRED HACKEL	BLZ. 358—359
HINDOE-OUHDEN BIJ SINGOSARIE (GEÏLL.), DOOR J. H. ANDRIESSEN	BLZ. 359—360
HET SCHAAKSPEL EN ZIJN GROOTE PIONIERS, DOOR A. THOMAS	BLZ. 360
BLOEMENCORSO TE MONTREUX (ILL.)	BLZ. 360

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

DE JONGE HORATIUS

I8)

DOOR RITA

TOEN ze gevonden is, zei ze, dat haar naam Me-hatabel was".

„Wel, verdorie, zoo is het ook. Ik vond het altijd een gekken naam. Welnu, mijnheer, om kort te gaan, dat meisje is mijn dochter. Jaren lang heb ik naar haar gezocht. Maar heelemaal in de verkeerde richting. Ik zocht een vrouw met een kind; maar de vrouw heeft het kind achtergelaten, toen ze zich bij dat beroerde circus aansloot. O, het is nu alles zoo helder als de dag".

„Vindt U?" zei Lawrence rustig. „Dan zou 't misschien het beste zijn dat U met me meegaat en alles aan haar tegenwoordige voogden vertelt".

„Met alle genoegen, mijnheer; het wordt tijd dat de zaak tot klaarheid komt. Ik hoop dat het niet al te laat is en dat er geen kwaad zal voortvloeien uit die vrijerij. Ik ben een eenvoudige, eerlijke kerel en ik kan niet dulden dat een meisje van mij een vrijer zoekt boven haar stand. Ze zal met mij mee moeten en daarmee is alles uit".

David Lawrence zweeg. Ofschoon hij er niet rouwig om was, dat het noodlot de zaak in handen had genomen en het voor hem overbodig had gemaakt zich er verder mee te bemoeien, kon hij een zucht niet onderdrukken voor de twee gelieven, wier droom zoo snel en zoo ruw verstoord zou worden.

HOOFDSTUK II

DE MEENING VAN EEN BUITENSTAANDER

De professor was in zijn studeervertrek, toen David Lawrence terugkwam.

De jonge man was alleen gekomen om hem voor te bereiden op den bezoeker. Dit was des te meer noodig, daar hij omringd zat met boeken, chemicaliën en al de andere dingen, waarmee hij zijn vrijen tijd vulde. Zijn gedachten waren zoo ver van de alledaagsche dingen verwijderd, dat het den jongen man eenigen tijd kostte, voordat hij hem van de belangrijkheid van de zaak overtuigd had.

Tenslotte drong het tot hem door, dat hij genoodzaakt was een onaangenaam mensch te ontvangen en een onaangename plicht te vervullen. Hij veegde de glazen van zijn bril schoon, zette hem weer op en stelde voor, Mrs. Wilberforce bij het onderhoud tegenwoordig te doen zijn.

„Vrouwen", zei hij, „doorzien zulke dingen beter dan een man ooit kan. Het is moeilijk ze te bedriegen. Bovendien herinnert zij zich beter alles wat verband houdt met Me-hatabel's komst hier en haar kinderjaren".

Lawrence had er geen bezwaar tegen en zoo gingen zij samen naar den salon en lieten den man bij zich komen.

Er waren in zijn verhaal verschillende waarschijnlijk lijkende elementen. Hij was de eigenaar geweest van een kleine vrachtboot en op een van zijn reizen had hij een jonge vrouw ontmoet, „zoo mooi als een schilderij", om zijn eigen woorden te gebruiken, die bij een gezelschap buitenlandsche, rondreizende acteurs behoorde. Hij was met haar getrouwd en gedurende eenige jaren hadden zij samen rondgezworven. Tenslotte kreeg zij genoeg van de zee en dus liet hij haar achter, als hij een van zijn reizen moest maken. Het kind was ongeveer drie jaar oud, toen hij een langere reis moest maken dan gewoonlijk — naar Groenland namelijk — daar hij een compagnieschap had aangegaan met een anderen man. Hij zou een jaar wegblijven en hij had zijn vrouw en kind achtergelaten bij een vrouw, die een klein huisje in Greenwich bewoonde en bij wie ze vroeger vaak hadden gewoond. Op de terugreis had hij schipbreuk geleden en was tenslotte opgepikt door een schip dat op weg was naar Florida. Toen hij daar, zonder een cent op zak, aangekomen was, moest hij werken tot hij zijn terugreis weer kon betalen. Inmiddels waren drie jaar verlopen. Toen hij aan het huisje in Greenwich kwam, vernam hij dat de bewoonster dood was en dat zijn vrouw en kind waren verdwenen, niemand wist waarheen. Met heel veel moeite gelukte het hem tenslotte ze na te sporen tot het Westen van Engeland, waar zij zich bij een rondreizend circus schenen te hebben gevoegd. Daar verdween ieder spoor. Een vrouw had zich bij het circus aangesloten, maar was kort daarna gestorven. Van het kind was niets bekend; dat scheen niet in het leven van zaagsel en loovertjes te zijn opgenomen.

Toen ram de wanhopige man zijn werk weer op en ging weer naar zee. Het laatste jaar bezat hij een eigen visschersboot en woonde hier aan de kust.

Zoo luidde zijn verhaal tot den ochtend, waarop hij bijna het roeibootje, waarin Horace en Me-hatabel zaten, in den grond had geboord. Toen hij het meisje zag, was hij er heelemaal van overstuur; ze was het evenbeeld van zijn verloren vrouw. Zoo kwam hij er toe verder navraag te doen en vernam hij dat ze was gevonden en opgevoed door de menschen in het groote huis, die haar als een dame hadden grootgebracht.

„Maar ik wil geen dame van mijn dochter maken", besloot hij. „Ze moet bij mij thuis komen en voor mijn boeltje zorgen. Ik heb wat geld bespaard en ik kan haar behoorlijk onderhouden en ik hoop dat U haar zoo snel mogelijk zult terugsturen naar den man, bij wien zij behoort".

De professor keek zijn vrouw aan, die op haar beurt naar het ernstige gezicht van den onderwijzer keek. Hij was de eerste die sprak.

„Er is heel wat waarschijnlijk in Uw verhaal", zei hij, „maar geen enkel bewijs".

„Ik heb U haar naam gezegd en ik heb hier een portret van haar moeder en als U niet moet erkennen dat dit meisje op mijn vrouw lijkt als twee druppels water — nou, dan is mijn naam geen Jim Upcott".

Mrs. Wilberforce' zachte oogen keken bedroefd. „Als U werkelijk de vader bent", zei ze, „hebben wij natuurlijk niet het recht Uw kind langer van U af te houden. Maar ik moet U waarschuwen dat haar leven en opvoeding heel anders waren dan de Uwe. Ik denk niet dat ze erg ingenomen zal zijn met de verandering. En ze is nog al eigenninnig".

„Jawel", zei de man, „dat was haar moeder ook. Ik heb haar menig pak slaag moeten geven voor ik haar getemd had. Koppig was ze, dat was Moesje!"

„Moesje!" Daar sprak het kind telkens van", zei Mrs. Wilberforce. „Maar ze zei, dat ze dood was".

„Jawel, jawel, Mevrouw, ze is mijn dochter zoo zeker als wat", zei de man. „En als ze vanavond thuis komt, moet U haar hier binnenlaten, dan zal ik wel eens met haar praten. U zult zien, dat zij wel naar mij zal luisteren. Toen ze een klein kind was, hield ze dolveel van mij. Ze had prachtig krulhaar en van die mooie, groote oogen en sniggerd dat ze was! Ik hield machtig veel van haar. Natuurlijk mijnheer, ben ik U heel dankbaar en U ook Mevrouw, voor al de moeite die gij U hebt getroost, ook met haar opvoeding. Maar ik had liever gehad, dat ze niet zooveel had geleerd. Maar daar is nu niets meer aan te doen. Ze zal niet veel tijd voor boeken hebben als ze het huishouden voor mij moet verzorgen".

Nu kwam de professor tusschenbeide. „Ik hoop, mijn goede vriend", zei hij, „dat je haar niet te ruw uit haar vroeger

leven zult losrukken. Het zou niet raadzaam en zelfs niet aardig van je zijn. Ze is een buitengewoon knap meisje en we houden allemaal van haar en zijn trotsch op haar. Mijn zoon beschouwt haar bijna als een zuster”.

„Zoo? Denkt U? Als een zuster, hè? Enfin, ik vond, toen ik ze zag, dat het veel meer leek op vrijer en vrijster”.

Mrs. Wilberforce hijgde verbaasd. Die woorden klonken in haar ooren als een dynamiet-ontploffing.

„Hoe dan ook”, vervolgde de man, „ze zijn nu nog maar kinderen en het kan dus geen kwaad. Maar er moet een eind aan komen, mijnheer en mevrouw; dat moet. Ik zou zoo iets nooit dulden. Het is nooit goed als menschen boven of beneden hun stand trouwen”.

Mrs. Wilberforce kreeg een kleur. „Uw waarschuwing is volkomen overbodig, mijn beste man”, zei ze. „Er zou nooit sprake kunnen zijn van een huwelijk van mijn zoon met Uw dochter”.

„Des te beter, maar het lijkt anders erg op een vrijerij, al zijn ze maar een jonge jongen en een jong meisje. En ik zou U maar raden om tijdig op Uw zoon te passen”.

De professor keek den man met verbazing aan.

„Dat is heel wat — wat U daar zegt”, merkte hij op.

De man zette zich in postuur en gaf als zijn meening te kennen, dat men de natuur geen geweld aan kon doen en dat de jeugd nu eenmaal zijn rechten had, maar dat hij van meening was dat het uit moest zijn. Ze moesten den jongen meneer maar aan zijn verstand brengen dat het meisje niets voor hem was en dat het uit moest zijn.

David Lawrence kon een glimlach niet onderdrukken. Hij zag een element van humor, niettegenstaande de schaduw, die dit optreden voor zich uitwierp.

De professor zei in welgekozen bewoordingen, dat, als het noodig was een waarschuwing te laten hooren, dit zeer zeker zou geschieden; daarmee achtte hij de zaak blijkbaar afgedaan.

Toen vroeg Mrs. Wilberforce, wie het meisje op de hoogte moest brengen van de verandering in haar levensomstandigheden. Wou de vader die verantwoordelijkheid op zich nemen?

David Lawrence wachtte het antwoord niet zonder vrees af. Hij keek den man aan. Ruw, vastberaden, zonder enig begrip van aard en wezen van een meisje, leek hij iemand, voor wien het huwelijk en het vaderschap slechts gezag beteeuenden, het gezag dat voortspruit uit bezit en ruwe kracht. Wat zou de strijd tusschen die twee tegenovergestelde naturen, die twee wilskrachtige geesten, heftig zijn! Hij voelde angst en dacht aan den tijd toen het wilde, ongebreidelde kind zich uit verdriet had willen verdrinken. Zou die man trachten haar te begrijpen? Zou hij geduld hebben voor dit vurige temperament, dien hartstochtelijken aard?

Terwijl zij nog stonden te delibereren, bereikte ze het geluid van stemmen door het open raam. Onwillekeurig wendden alle oogen zich naar het grasveld. Horace en het meisje kwamen op hun gewone, bedaarde wijze aanstappen en naderden het huis. De oogen keken elkaar vragend aan. De zeeman was de eenige die bereid was.

„Het is mijn dochter! We zullen de zaak dadelijk uitmaken. Ik zal vannacht beter slapen, als ik weet dat mijn dochter onder mijn dak is”.

Een bittere glimlach speelde om David Lawrence's lippen. Hij dacht dat, als hij iets van het karakter van het meisje, wist, het veel waarschijnlijker was, dat de man dien nacht vergeefs den slaap zou zoeken. Doch hij zei niets en wachtte de gebeurtenissen af.

HOOFDSTUK III

HET ONVERWACHTE

Horace bleef bij den ingang staan en keek verbaasd naar de groep, die in de kamer bijeen stond.

De zeeman sprak hem luchtigjes aan.

„Wel, jongeheer, als U die jongedame daar achter U even kunt missen, wilt U haar wel misschien bij mij brengen. Ik wou haar wel eens zien”.

Horace keek verbaasd naar dien ongegeneerden bezoeker. Het meisje, dat hem gehoord had, trad nieuwsgierig naar voren.

„Bedoelt U mij?” vroeg zij.

„Het beeld van haar moeder!” riep de man bewonderend uit. „Ja, mijn meisje, ik bedoel jou. Ik heb dezen meneer en zijn vrouw het een en ander verteld en het komt hierop

neer, dat je mijn dochter bent. Ik heb je al jaren gezocht en nu ik je gevonden heb, wil ik je mee naar huis nemen. Komaan, wil je je vader niet verwelkomen? Heb je vergeten hoe je van hem hield?”

Het meisje werd doodsbleek. Ze stond er bij als een steenen beeld en keek met afgrijzen naar het ruwe gebruinde gezicht en de gevlekte armoedige kleeren van haar teruggevonden vader.

„Mijn vader!” riep ze uit met een zachte, verschrikte stem. „O neen, dat is niet mogelijk!”

„Toch is het zoo”, hield hij vol, „of je het prettig vindt of niet. Ik heb het bewezen, ten genoegen van deze heeren en zij zullen je zeggen dat het waar is. Komaan, ik kan niet zeggen dat je mij erg hartelijk verwelkomt”.

„Mijn vader is dood”, zei ze driftig. „Hij is op zee verdronken”.

„O neen, heelemaal niet. Het scheelde wel niet veel, maar ik ben gered en ik ben al weer acht jaar terug. Toentertijd bemerkte ik dat jij en je moeder waren weggegaan, niemand wist waarheen en al dien tijd heb ik voortdurend naar haar gezocht. Maar zij is naar betere gewesten verhuisd, de arme vrouw!”

Het meisje keek angstig om zich heen, wierp zich toen voor Mrs. Wilberforce op de knieën en omvatte haar middel, wanhopig uitroepend: „O! het kan niet waar zijn! Ik wil U niet verlaten. O! stuur mij niet weg — ik smeek U, laat mij bij U blijven!”

De vriendelijke oude dame trachtte haar te kalmeeren. „Ik vrees, dat het werkelijk waar is, lief kind”, zei ze. „Hij is je vader en het is je plicht hem te gehoorzamen en onder zijn dak te leven. Maar misschien” — zij legde teeder haar hand op het gebogen hoofd — „misschien wil hij je nog eenigen tijd bij ons laten, zoodat je aan het idee kunt gewennen. Het zal natuurlijk een groote verandering voor je zijn”.

Ze keek den zeeman smeekend in het verbrande gelaat. „Een groote verandering”, vervolgde zij, „maar wij zijn machteloos, om ons tegen zijn bevel te verzetten”.

„Ze schijnt niet veel natuurlijke genegenheid te hebben”, bromde de teleurgestelde vader. „Ik wil het natuurlijk niet onaangenaam voor U maken en ik wil ook wel zeggen, dat ik U dankbaar ben dat U haar zoo hebt grootgebracht, maar ik vind het jammer, dat U een dame van haar hebt gemaakt. Als ze geleerd had te werken — in de keuken, of op het land, of zoo iets — zou het voor haar beter zijn geweest en voor mij gezelliger. Maar zooals de zaken nu staan, moet ze dan nog maar een paar dagen hier blijven. Ik zal haar tijd geven om de verandering te overdenken en inmiddels zal ik een kamer voor haar inrichten in mijn woning. Ik woon op Tor Point; het is een aardig huisje en ze kan haar eigen meesteres zijn, als ze alleen maar voor me kookt en de boel in orde houdt”.

Mehatabel sprong op. „Ik kan niet koken”, zei ze woest; „en ik kan mijn eigen kamer niet netjes houden, laat staan een huis. Ik zal U maar tot last zijn. Laat me liever hier blijven dan kom ik U van tijd tot tijd bezoeken — eenmaal per week bijvoorbeeld”.

De zeeman bulderde: „Neen maar, dat is niet kwaad! Je eigen wettigen vader van je afschuiven, terwille van vreemden. Neen, neen, meisje, dat zal niet gaan; je bent mijn vleesch en bloed en je hoort bij mij thuis — en je moet komen, goedschiks of kwaadschiks. Schik je er dus maar dadelijk in en zorg, dat je een paar katoenen japonnetjes meebrengt — geen mooie kleeren, denk daar aan — en dat je morgen bij mij thuis komt”.

Mehatabel stond als een in het nauw gedreven dier met verschrikte oogen om zich heen te kijken. Toen keek ze naar Horace. Die blik beteekende duidelijk „Help mij!” en wekte hem uit zijn verdooving.

„Vader! Moeder!” riep hij uit; „O we kunnen haar zoo niet laten gaan! Zij beteekent toch meer voor ons, dan — voor hem!”

„Jongeman, houd daarmee op”, viel de matroos hem streng in de rede. „Ik weet wat jij in je schild voert en ik heb het je ouders verteld en ik raad je aan, laat het uit zijn. Een mensch moet in zijn eigen stand trouwen en als die vrijerij nog langer duurt, geeft het moeilijkheden”.

De jongen kreeg een kleur. Hoe ruw uitte zich hier het ouderlijk gezag; en hij voelde er zich machteloos tegen.

(Wordt vervolgd)

Foto R. H. Herwig

RONDOM HAARLEM. NAALDENVELD

RONDOM HAARLEM

HET is nauwelijks meer in te denken, dat Haarlem, de hoofdstad van Noord-Holland eenmaal verscholen is geweest tusschen wouden, ontoegankelijk voor den mensch. Want als er één streek in ons land wordt gevonden, waar de mensch al heel duidelijk heeft meegewerkt aan de ontginning, de bebouwing, de bewoonbaarmaking van de natuur, dan is het Haarlems omgeving. Heemstede, Bloemendaal, Overveen, Bentveld, Aerdenhout, ze vertoonen er alle de duidelijke litteekenen van. Wat niet wegneemt, dat er waarlijk nog plekken worden gevonden, waar de natuur haar oppermacht heeft weten te handhaven, al zijn ze dan niet altijd even gemakkelijk terug te vinden, in de tuindorpen, die als een gordel van moderne bouwkunst om Haarlem liggen geordend. Ik kan echter geen weerstand bieden aan den sportieven lust om juist de ongeschondenheid terug te vinden in al deze menselijke geordendheid en ik wil beginnen van Haarlem naar Heemstede te wandelen, waar in de laatste 15 jaren heel wat landelijk schoon het heeft moeten opgeven in den strijd met praktische bouwondernemingen, die erop uit waren den „trek naar buiten” van de stadsbewoners te bevorderen, door de stichting van villaparken met bijbehorende suites en badkamer. Gelijk gezegd heb ik me vandaag voorgenomen me met de dorpscheid, welke nauw verband houdt met de vroegere woeste wouden van Kennemerland, in te laten. En zoo begeven we ons naar de plaats waar de oude kerk nog steeds het centrum van het dorp Heemstede, het oude dorp, vermaard door zijn bleekerijen, accentueert. Het gebouw dateert uit 1623: de heeren van Heemstede liggen er begraven, in dit kerkje, dat gebouwd werd op de plaats, waar Willem van Beieren eenmaal een kapel stichtte ter herinnering aan zijn oom, graaf Willem IV. In 1573 werd deze kapel echter met den grond gelijk gemaakt, in 1622 werd er op de bouwvallen de eerste hervormde predicaatie gehouden. De balken

in de kerk dragen de heugenis aan deze feiten: In de jaare Vijftien Honderd drie en Zeventig / in de maand juni / is de oude Kercke gedistruëerd. ☞ In de jare MDCXXII den XIIe juni / is de eerste Predicatie van de Gereformeerde religie tusschen de oude muiren van de vervallene Kercke gedaan. ☞ In het jaar MDCXXIII op den XXIII October / is de eerste steen van de tegenwoordige Kercke geleid / door Jonkheer Nicolaas Pauw Heer van Heemstede. ☞ In den jaare MDCXXIII / den vier- en vijftiende juli / zijn de balken in deze kercke gelegd / en is dezelve vervolgens onder dak gebracht. ☞ In den jaare Zestien Honderd vier en twintig / is in den zomer en vervolgens / in de tegenwoordige Kerck het H. Evangelium gepredikt. ☞ Belangrijker dan elders was eenmaal de functie van de torenklok. In den tijd, dat van der Aa zijn onschatbaar aardrijkskundig woordenboek schreef, in den aanvang der 19e eeuw, was deze functie reeds vijf-en-twintig jaar geleden afgeschaft. Maar eenmaal was het gebruik de torenklok iederen ochtend om 11 uur te luiden, opdat de vrouwen in het dorp en in den omtrek zouden weten, dat het tijd was, om voor den maaltijd te zorgen, „opdat de mannen, die in het veld of op afgelegene buitenplaatsen werken, te twaalf ure te huis komende het eten gereed vonden, want hun korte schafttijd liet niet toe, dat zij naar het gereedmaken wachtten”. ☞ Maar deze landelijkheid verdween, mede door het feit, dat Haarlem zoo dicht het dorp naderde, dat een gedeelte van Heemstede werd geannexeerd, al zijn vele buitenplaatsen, zooals ze vroeger in geheel Kennemerland werden gevonden, hier bewaard. We noemen slechts Berkenrode, Kennemeroord met de moderne villa Kennemerduin, Ipenrode, Groenendaal, Boschbeek, Meerenberg, Manpad, Dennenheuvel en Hartenkamp. Echter kan de wandelaar slechts genieten van de schoonheid van Groenendaal, dat bezit der Gemeente Heemstede is geworden en nu als openbare wandeling toeganke-

lijk is gesteld. Overigens bestaat het grondgebied uit bouw- en weiland, dat bijna geheel in het bebouwingsplan begrepen is; alleen het villapark het Grotstuk is op bosachtig terrein aangelegd. Wanneer het geheele plan uitgevoerd is, waartoe nog enkele landerijen dienen onteigend te worden, zal Heemstede een der ruimst aangelegde plaatsen van ons land zijn. Maar gelijk gezegd, het is mijn bedoeling, mijn zeer opzettelijke bedoeling, om alles te vergeten, wat woningbouw, overbevolking, auto's, villa's van de natuur hebben geroofd en met zevenmijlslarzen begeven we ons daarom naar Naaldenveld, eenmaal niet anders dan een duinvallei, waar slechts één boerderij werd gevonden, een boerderij, die zich nog handhaaft, maar die helaas de vrije omstreken al te zeer moet delen met de buitenhuizen, die sinds eenige jaren Naaldenveld maltraiteeren. Want het is nog niet zoo heel lang geleden, dat Naaldenveld nog volkomen beantwoordde aan de beschrijving van onzen vriend van der Aa, die in zijn onvolprezen aardrijkskundig woordenboek schreef: „Naaldenveld, een duinvallei in het baljuwschap van Blois, die een oppervlakte beslaat van 44 bunders, waarin de Heer van Eys, in het begin der 19e eeuw, welbeteelde akkers heeft aangelegd en die met houtsingels, tegen de verstuiving en verdrooging, heeft omgeven; voorts goed houtgewas geplant, een beek tot afwatering gegraven en een woning gebouwd. Gemakkelijke toevvoer van mestspeciën schijnt de eenige verbetering te zijn, welke deze vallei zou kunnen ondergaan, want het land ligt hoog en levert geen weilanden op”. Nog steeds is de situatie dezelfde gebleven, al heeft men dan ook voor het grootste gedeelte landbouw en vee-teelt uitgeschakeld om het rendabel te maken. Maar het is er goed te dwalen op die plekken, waar de houtsingels hoog zijn opgeschoten en het heerlijk rusten is onder de den-nen. Al moet men op zijn zwerftochten oppassen niet te spoedig terecht te komen op verboden terrein. Immers Naaldenveld grenst aan de terreinen van de Duinwaterleiding, waardoor Amsterdam van drinkwater wordt voorzien en het is alleen met een speciale toegangskaart, die vanzelfsprekend niet iedere toevallig bezoeker in zijn bezit heeft, geoorloofd door deze ongerepte dreven te dolen. Maar daar is de natuur dan ook werkelijk volkomen ongerept gebleven en vergeten we heel de gecultiveerde wereld rondom. Een cultuur, die we echter, bij alle natuurvereering, toch niet meer kunnen ontberen. Door de Zuidlaan, majestueus geplaveid, komen we Naaldenveld binnen, eenmaal vol schoone vergezichten, nu ter weerszijden netjes in villapartjes gedeeld. Maar zandwegen zijn voor het moderne verkeer uit den boze: laten we ons ge-

Foto R. H. Herwig

RONDOM HAARLEM. KERK TE HEEMSTEDE

lukkig prijzen met de handhaving ervan in de wandeldreven. Weer trekken we verder. We laten het villapark Bentveld achter ons en komen zoo naar Kraantje Lek, gelegen aan den weg, die van Bentveld naar Overveen voert. Kraantje Lek, Eldorado voor kinderen, Eldorado voor groote menschen, die hun jeugd nog niet geheel vergeten zijn en een hoog duin waardeeren kunnen. Want vlak achter den speeltuin, waar ieder rechtgeaard bezoeker zich eerst met pannekoeken, wereldberoemd, sterkt, verheft zich de Blinkert, een naam, die dank zij de krijgshaftige vaderlandsche geschiedenis, welke nog steeds op onze scholen wordt onderwezen, zich vast in ons geheugen heeft geprent tesamen met dien van Witte van Haamstede, die in 1304 de Vlamingen, die geheel Zeeland en een groot gedeelte van Holland hadden veroverd op

Foto R. H. Herwig

RONDOM HAARLEM. BEUKENLAAN BIJ ELSWOUD

den Hollandschen graaf, afsloeg. Hij plantte de Hollandsche vaan op den top van den Blinkert, verzamelde de Hollandsche getrouwen om zich heen en versloeg de Vlamingen bij Haarlem, aan het Manpad, waarop Holland ontruimd werd. ☼ Van Lennep vond er in den tijd der dichtelijke historiebeschrijving aanleiding in tot de volgende ontboezeming:

„En om Haamstede drong zich de landzaat bijeen,
En de bloedige strijd werd gestreden,
En der Vlamingen hoogmoed verging en verdween,
Bij het Manpad met voeten getreden”.

☼ Tot minder hoogdravende poëzie gaf de zeer uitzonderlijke naam van de ontspanning aan den voet van den Blinkert aanleiding. Het Kraantje, Kraantje, Lek, Lek, Lek, Jenevertje, Jenevertje, Kraantje, Kraantje, Lek, Lek, Lek, Jenever in je b.k! moge al niet dichtelijk zijn, plastisch genoeg is dit volkslied (!) uit de zestiger jaren, om een beeld te geven van de vreugden, welke indertijd in den buiten te genieten waren. Toch is onze oud-Hollandsche volksdrank niet de naamgever geweest van de uitspanning, gelukkig voor den zielevrede van den geheelonthouder, maar het duinwater, dat op een nabijgelegen plaats voortdurend uit den grond sijpelt. In 1803 had Generaal Dumonceau er zijn kamp opgeslagen. ☼ In de onmiddellijke nabijheid vinden we een ander der gespaarde schoonheden van Kennemerland, al kan het gebeuren, dat we op een stillen middag plotseling vergast worden op een verbreking van die stilte, welke door de eenen als een verheuging wordt geaccepteerd, door de anderen als een schending wordt verafschuwd. De bewoners namelijk van het café, bij het Brouwerskolkje gelegen, hebben gemeend de

Foto R. H. Herwig

RONDON HAARLEM. ZEEWEG

aandacht op dit verscholen hoekje niet beter te kunnen vestigen dan door een luidspreker buitenshuis aan te brengen, zoodat de meest verschillende klanken heinde en ver worden gehoord. Gelukkig zijn er ook dagen, waarop dit muzikaal divertissement de stilte niet verstoort en dan is het een volkomen idylle aan dit vriendelijk vijvertje, waaromheen hoog geboomte op zomersch warme dagen koelte brengt, waar de mensch kan vergeten het geroezemoes der wereld rondom.... dat hij toch niet missen kan. En dit is het, wat ons trekt naar den Zeeweg, waar alleen deze moderne wereld zich thuisvoelt. Want den wandelaar vergaat het slecht, die meent hier de vrije natuur teruggevonden te hebben. Wil hij zich erin wagen, dan grijnzen overal prikkeldraadversperringen en als een fata morgana wenken ter weerszijden, op den langen weg van Overveen, langs het Bloemendaalsche strand, naar Zandvoort, de heerlijkste duinlandschappen, ontoegankelijk en onbereikbaar. Het is alsof zij, die dezen voortreffelijksten aller auto-wegen hebben aangelegd, het accent op de moderniteit wilden doen vallen: een zoo verouderd specimen als een wandelaar (alle natuurhistorische en natuurmonumentale intenties ten spijt) behoort veronachtzaamd te worden op een weg, die alleen de vreugde der 100 K.M. doet waardeeren. Inderdaad hebben de 100 K.M. geneugten den mensch een ander gezicht op de natuur zelve gegeven, minder gedetailleerd misschien, maar daarom niet minder grandioos. De vogelvlucht-impressie is een andere waardeering van 's werelds schoon.

(Slot volgt)

RO VAN OVEN

HET MEER

W E hadden dan tenslotte gevonden, wat we zochten. Klimmend tegen de hei-begroeide heuvels, over stronken van eens-gewezen boomen, had hij het het eerste gezien. „Kijk,” wees-ie, „die streep blauw, dat moet water zijn!” En ik, volgend zijn gespiegelen mannenarm, bevestigde het: „Ja, zelfs een heel groot ven”. ☼ Toen zijn we d'r op af gegaan, moe als we waren, om 't nieuwe te ontdekken. Dwars door de knoestige, verwarde heistrui-ken heen, die, na den vollen bloei, verschroeid schenen te zijn, en nu met dorre, kruimelende twijgen in elkander haakten. Verder langs opschietende dennen, over greppels en grijpende braamstruiken, vol donkere vrucht. Soms kruiste 'n slingerend heipaadje van gelig zand onzen rechten, eigengebaanden weg, maar wisten we, waar dat uitkwam? ☼ Zoo hebben we het dan gevonden, als 'n wijde opstopping van 'n stroomende beek, in 'n hars-lucht van dennen. Langs den eenen kant riet, dat reeds hoog in de pluimen stond, in 't midden glashelder, door 'n lage zon en 'n amper-waaiend windje, flonkerend als levend kristal. ☼ Om ons heen niets dan rust. Rust van 't water, van dennen en hei. Onze voeten brandden in de hooge wandelschoenen. Toen we elkaar aankeken, hadden

we allebei maar één gedachte. „We zullen zwemmen”, zei hij. ☼ Zwemmen, dat is dat koele water te voelen glijden langs een aarzelend-uitgestoken voet, langzaam opkruipende tegen de enkels en kuit, bij ieder wagend stapje, tot 't volle lichaam zich er in gooit, languit, in overgave. Zwemmen, in langzame, lange slagen naar het midden toe, met den voetpunt steeds pijlend de diepte van

het meer. Op den rug liggend het genot laten doordringen van al dat vele, kouwe water, je keerend en wentelend, dat 't klokt tegen je aan. Losjes roeien de handen en de borst zet uit. 't Hoofd duwt zich dieper achterover. Zwemmen, met alleen 'n waasblauwe lucht boven je, en 'n suizing door de toppen der dennen. ☼ Langs den kant, waar het water maar even een voet hoogte heeft, 'n spelen met zand, 'n begraven van je teenen erin, in dat fijne, witte zand, wat 't water haast niet troebel maakt. En uit louter baldadigheid plassen de voeten hooge fonteynen. ☼ We zijn dikwijls teruggekeerd. In den langen winter zelfs, met 'n vliesje ijs op het verstarde water, zwom hij nog. Zijn lichaam had van kind af het zwemmen geleerd. We hebben zoo menigkeer de zon daar zien ondergaan, en 'n koekoek beluisterd, die riep over de hei. ☼ Tot het einde kwam. Wie had het onzalige idee, om op Pinksteren te gaan? Was hij 't, was ik 't? 't Weer drukte, loodzwaar, en de heele stad trok naar buiten. Wij lachten om de vele en vele dagjesmensen die we zagen puffen langs de kanten van den weg. Op het heipaadje, twee onnoozele karre-sporen, was echter niemand. En die doodende Zondags-sfeer viel daar van ons af als een mantel. Maar hoe vergisten we ons! Bij 't meer gekomen, bij ons meer, zaten de oevers vol. Jong en oud, met opgestroopte rokken, als 'n Zaterdagse waschdag, aan 't pootjebaaien, gillende meiden en rumoerige kinderen, 'n stoombootje aan 'n touwtje, en taarten, vla's, kersen en papieren. ☼ Op ons meer! ☼ Ik keek hem aan, wat hij er wel van zeggen

zou. Maar zijn gezicht was effen-strak. „Vervloekt!” zei hij alleen.

C. JANSEN-VAN NIJNATTEN

Uit het leven van Robert Louis Stevenson

HET was in het jaar 1888 dat Robert L. Stevenson, zijn vrouw, zijn moeder en een Fransch meisje zich inscheepten op een jacht te San Francisco en over de Stille Zuidzee naar de Marquesas Eilanden voeren, 3000 mijlen van kust tot kust. Eenige jaren tevoren had Stevenson in San Francisco rondgezworven zonder geld op zak, moedeloos en ziek van den honger. Als iemand hem toen verteld zou hebben dat hij negen jaar later met £ 2000 in zijn portefeuille in datzelfde San Francisco zou zijn om er een jacht te bevrachten ten einde een tocht van 6 maanden te maken, zou hij dit nauwelijks geloofd hebben en toch was het zoo. Gedurende de reis had er een bijzondere gebeurtenis plaats te Tautira in Tahiti. Om haar waardeering te toonen voor de vriendelijkheid die zij van de inboorlingen ondervonden had, had Stevenson's moeder een gezelschap van ongeveer dertig vrouwen en een paar kinderen op de thee genoodigd. Toen de bezoeksters op het punt stonden te vertrekken begon een bejaarde vrouw plotseling luid een gebed uit te spreken voor het behoud van het schip en zijn bemanning. Vooral smeekte zij erom, dat wanneer het schip eenig verborgen gebrek mocht hebben, dit dan zou ontdekt worden vóórdat men zou afvaren. Nadat het gezelschap was verdwenen, maakte Kapitein Otis een geringschattende opmerking over die „biddende, psalmen zingende inboorlingen”. Hij was er vast van overtuigd dat het casco geheel in orde was en om dit te bewijzen sloeg hij met zijn vuist tegen den grooten mast. Tot zijn schrik bezweek deze en hij constateerde, dat het hout geheel en al vergaan was. De lange reis van San Francisco was allesbehalve veilig geweest en het mocht een wonder heeten, dat de mast al niet lang overboord geslagen was. Stevenson was altijd op nieuwe avonturen uit en hij voelde zich slechts gelukkig wanneer hij van plaats tot plaats trok, maar eenige jaren voor zijn dood betrok hij een vaste woonplaats op Samoa, waar hij 400 morgen lands gekocht had, waarvan echter slechts 15 ontgonnen waren en de rest nog woest en met boomen beplant was. Stevenson deed aardige ervaringen op met de inboorlingen en de grappigste wel gedurende de enkele weken, dat hij dienst deed als onderwijzer aan de Zondagsschool in de kerk der inboorlingen. Het was geen onvermengd genoeg, noch voor hemzelf, noch voor de jongens in de klas, maar hij bleef trouw zijn taak vervullen totdat iemand gevonden werd die zijn werk kon overnemen. Het verhaal gaat, dat Stevenson, die

Foto R. H. Herwig

RONDON HAARLEM. BIJ DUIN EN DAAL

anders toch welbespraakt was, op een Zondagmiddag zijn leerlingen niets meer wist te vertellen en hij had niet kunnen bewerken, dat iemand in de klas een opmerking maakte over het gesprokene; tenslotte kreeg hij een goed idee en hij zei: „De eerste jongen die me een vraag stelt over de les, krijgt zes stuivers”. Niemand antwoordde en daarom verhoogde hij het aanbod tot f 0.60. Het zwijgen bleef en niet voordat het bedrag tot een daalder verhoogd was werd een bruine hand in de hoogte gestoken en een krullebol vroeg Stevenson: „Wie heeft God gemaakt?” Het fantastische verhaal, „The Bottled Imp” is een van de eerste, door Stevenson op Samoa geschreven, dat ook in de taal der inboorlingen vertaald werd. De eilandbewoners waren gewend aan dit genre verhalen en velen van hen koesterden de gedachte, dat het duiveltje en de flesch werkelijk bestonden. Dit blijkt uit een brief van Stevenson, waarin hij schrijft: „Soms wensch ik wel, dat ik er niet in toegestemd had „The bottled Imp”

Foto R. H. Herwig

RONDON HAARLEM. BEGIN HOOGE DUIN- EN DAALSCHEWEG TE BLOEMENDAAL

te laten drukken in het Samoaansch, want ik krijg zooveel bezoekers die mij van mijn werk afhouden en wanneer ik dan genoodzaakt ben hun te zeggen, dat ik geen tijd voor hen heb, vragen zij verlegen of ze voordat ze weggaan even het duiveltje mogen zien. Zij denken dat ik hem veilig achter slot heb". ⚭ Stevenson waagde zich niet aan het schrijven van een liefdesroman. „Ik ben bang", zegt hij, „dat ik te breedspakig ben voor een liefdeshistorie. Het is voor mij onmogelijk iets neer te schrijven, dat ik niet volkomen meen. Wat de vrouwen betreft — mijn leeftijd maakt mij minder bevreesd voor een rok — maar de meesten van ons weten niet veel meer van de vrouwen na al deze eeuwen dan Adam toen hij Eva voor het eerst ontmoette". ⚭ Hoewel het leven te Vaelima Stevenson wel beviel, voelde hij zich nooit werkelijk gelukkig, want in een brief aan Sir Sydney Colvin schrijft hij: „Gelukkig? Ik was slechts eens gelukkig. Dat was te Hyines. Sinds dien tijd en daarvoor heb ik geen geluk gekend, maar wel ken ik genoegens, genoegens van zeer verschillenden aard, en, beschouw mijn leven van alle kanten: ofschoon ik mijzelf graag zou willen veranderen, zou ik in mijn omstandigheden geen wijziging willen brengen". ⚭ Een van de dingen die Stevenson tegen het eind van zijn leven veel genoegens verschafte, was het maken van de „Road of the loving heart". Na een van de vele gevechten die er tusschen de inwoners van Samoa plaats hadden, werd een aantal menschen in de gevangenis gezet. Stevenson ontdekte, dat er niet voldoende voor de gevangenen gezorgd werd en hij voorzag hen van smakelijk voedsel van zijn eigen landgoed. Nadat de mannen hun vrijheid hadden herkreten, kwamen zij bijeen om te overleggen wat zij zouden doen om Stevenson hun dankbaarheid te toonen en zij besloten een weg aan te leggen van den hoofdweg af naar Vaelima, zoodat de afstand naar Stevenson's huis aanmerkelijk bekort werd. Stevenson vertelt ons, dat wegen aanleggen een van de bezigheden was die de inboorlingen het meest verafschuwden en hij was dan ook zeer geroerd door dit bewijs van dankbaarheid. Op het punt, waar de nieuwe weg in den hoofdweg overging werd een bord geplaatst, dat het volgende opschrift droeg: „Gezien de groote liefde van zijne Excellentie Tusitata (Stevenson's naam, hem door de inboorlingen gegeven) voor ons gedurende ons verblijf in de gevangenis, ontvangt hij van ons deze groote gift. Hij zal nooit modderig zijn: hij zal eeuwig duren, deze weg dien wij hebben aangelegd". ⚭ Bij het ceremonieele openstellen van dezen weg merkte Stevenson op: Ik houd van Samoa en van haar menschen. Ik houd van het land — ik heb verkozen er te wonen gedurende mijn leven en er mijn graf te vinden na mijn dood. Ik houd van de menschen en heb verkozen met hen te leven en te sterven. Twee maanden daarna vond hij den dood op het eiland. H. J. COWELL

Aphorismen

Sommige fijngevoelige menschen spreken slechts in gedachten, de woorden zijn voor hen weinig van belang.

Wij streven naar ruimte en onbekrompenheid, wij willen intens leven, om te kunnen sterven, want wij sterven niet waarlijk, als wij niet „geleefd" hebben. De schoonheid van het leven en het sterven moet harmonisch zijn. M. W. B.

De Yo-sem-i-ties, hun vallei en de reuzen van Mariposa

(Slot)

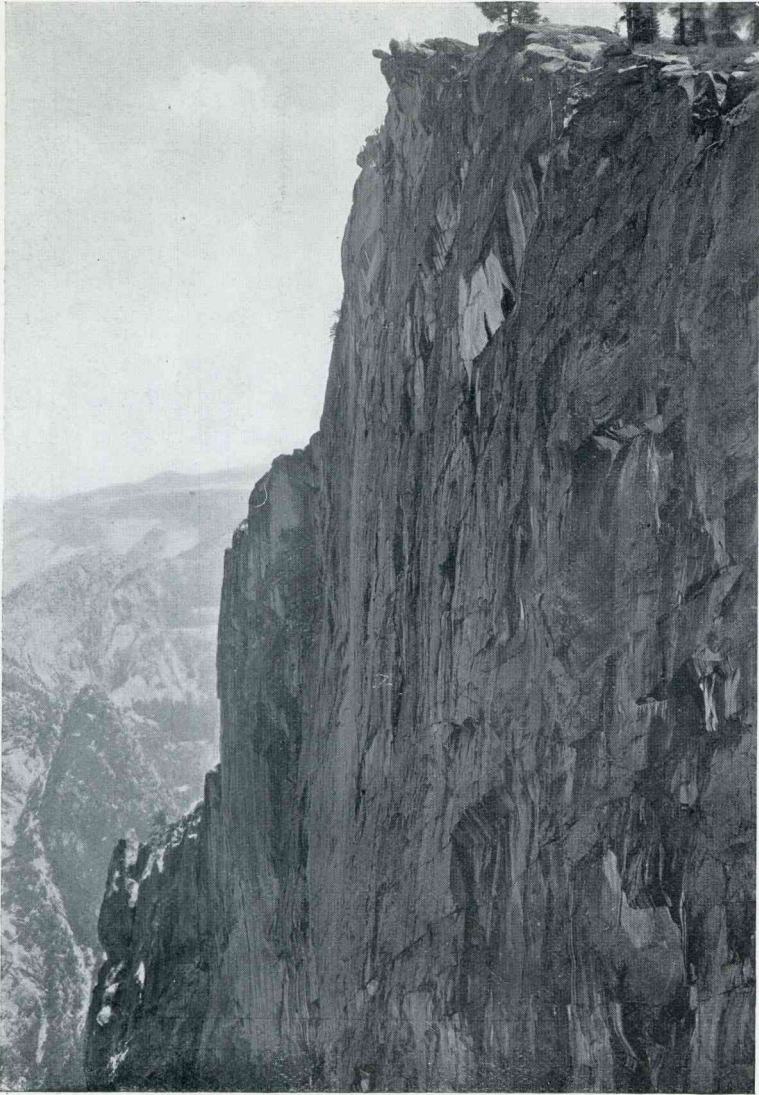
AFDALEND in de vallei, aan alle zijden omsloten door hooge rotsmuren, betreedt men een wereld van beklemmende, titanische grootsheid en feeërieke lieflijkheid, van donkere rotssilhouetten en kleurige lichteffecten, van wuivende pijnboomen en eiken, van zachtgroene, bloemrijke grasvelden, van water, helder en spiegelend, een wereld van schaduw en licht, van naakte rots en zilveren, in nevel-wolken gehulde vallen: Yosemite Falls, Nevada Falls, Bridal Veil Falls. ⚭ Naast deze laatste watervallen en de hen beheerschende Cathedral Rocks, spietsen twee granieten monolithen den hemel: de Cathedral Spires of Pu-sie-na Chuck-ah, de Muizenvrije Bergplaatsen. Een lid-

teeken op de rots wijst de plaats aan, waar tot 1857 een derde Spits stond, toen een aardbeving haar afbrak en tot splinters sloeg op de rotsen in de diepte. De Three Brothers, drie rotsen naast elkaar, alle drie met overhangenden top, ontleenen, naar de overlevering wil, hun naam aan het feit, dat hier in 1851 een Indiaansche verkennings-patrouille gevangen genomen werd, bij welke zich, naar bleek, drie broers, zoons van het opperhoofd Te-na-ya, bevonden. Tegenover Sentinel Rock, een enorme granieten kolom, eenzaam en waardig zich verheffend in alle tinten van grijs en blauw en mauve, stort zich de hoogste waterval ter wereld, de Yosemite Fall, van 2600 voet hoogte. Schuimend en bruisend en kolkend ijlt de vloed over den loodrechten rotswand, om volle 1400 voet lager, wolken van iriseerenden nevel vormend, uiteen te spatten, dan weer haar wateren te verzamelen, in klaterende cascade honderden meters de rotsellingen af te gutsch en tenslotte zich in een bassin, honderd Meter lager, te storten. Geweldig in de onweerstaanbare watermassa's, in den donder van hun tumult, wondermooi in het kleurenspeel der lichtbrekingen, zijn de watervallen wanneer de sneeuw in de hooge

YOSEMITE-VALLEI. MIRROR LAKE

Sierra's smelt en de gezwollen bergbeken dalwaarts snellen. ⚭ Het schoonste uitzicht over de vallei en het haar omringend gebied heeft men van Glacier Point met zijn merkwaardige overhangende rots: een rotsblok, 12 voet lang en zes voet breed, balanceerend op den rand van den afgrond, 1100 meter boven den vallei-bodem. Waaghalzige bewoners van het dal weten, door op den rand van het blok op en neer te springen, het in schommelende beweging te krijgen. Wat Tiger-Hill bij Darjeeling is voor wie de dageraad wil zien glanzend op de Snow-Range van den Himalaya en op den Mount Everest, dat is Glacier Point voor wie over deze wereld de zon wil zien opgaan. Aarzelend breken door de rozige wolken aan de kim de eerste stralen en treffen de hoogste toppen der Sierra. Dan krijgen de hooge sneeuwvelden kleur en gloed in goud en oranje en rood, meer spitsen worden zichtbaar, het groen der bergwouden teekent zich af tegen een donkeren achtergrond, terwijl de vallei beneden nog sluimert. Daar vallen de eerste stralen door de canyons naar binnen en kleuren de westelijke wanden en niet lang duurt het of in breede banen valt het licht door kloven en spleten en wekt de vallei tot

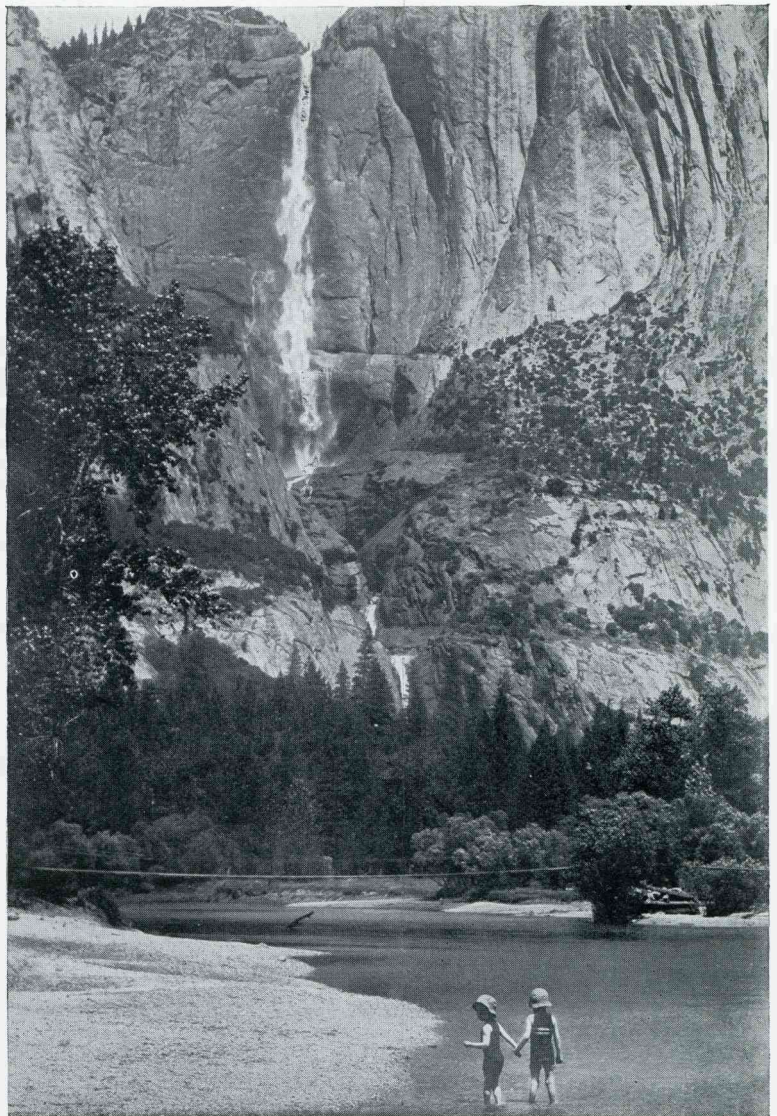

YOSEMITE-VALLEI. GLACIER POINT

nieuw leven. ☒ Gelijk El Capitan de wacht houdt voor den ingang der vallei, zoo bewaakt Half Dome, die tot 1875 alle pogingen tot beklimming wist te weerstaan, de andere zijde. Niet ver hiervan af ligt, in prachtige omgeving, Mirror Lake. Men meent abusievelijk wel eens, dat de verwonderlijke spiegeling van dit meer zou ontstaan door groote diepte — het is juist ondiep — of door zijn uit zwart zand bestaanden bodem. De oorzaak ligt echter in de over het water geworpen schaduwen der omliggende rotsen. 's Morgens is de beste tijd om het meer te bezoeken, daar dan de kans het grootst is, dat geen windvlaag het wateroppervlak zal doen rimpelen en men de lichtstralen zóó volmaakt teruggekaatst ziet, dat men niet zeggen kan wáár de grenslijn ligt tusschen een voorwerp en zijn spiegelbeeld. ☒ De Yosemite-Valley dankt haar ontstaan in de ontmoeting van reusachtige gletschers, die hier in den grijzen voortijd een geweldig dal uitschuurden. Terecht is zij tot nationaal domein verklaard, een deel vormend van het reusachtige Yosemite National Park, een van Amerika's schoonste natuur-reservaten, een dorado voor den natuurliefhebber. ☒ Behalve door de Yosemite Valley is het Park vooral bekend om zijn drietal groeiplaatsen der Sequoia Gigantea, de zoogenaamde Big Trees, reusachtige coniferen, die wellicht eenmaal vóór den laatsten ijstijd in Californië, geheel dezen staat overdekten. De waarschijnlijkste theorie is, dat de gletschers deze wouden hebben weggevaagd, behalve op enkele punten, waar de ijsstroomen toevalig den bodem niet bedolven. Daarvoor pleit ook het feit, dat nergens overblijfselen van boomen gevonden zijn, wat allicht het geval was geweest, indien een geweldige boschbrand de wouden verwoest had. Op die gespaarde plekken groeien nog thans de afstammelingen van de tijdgenooten der gletschers, en vele zijn zelf reeds van eerbiedwaardigen ouderom. Men kan wel als zeker aannemen, dat de oudste Sequoia's tevens de oudste levende wezens op aarde zijn en hoe verbazingwekkend het ook moge klinken, Mariposa Grove, het Sequoia-woud niet ver van Yosemite-Valley, telt er wellicht onder zijn meer dan vierhonderd reuzen, die slanke jonge boomen waren toen Cheops zijn Pyramide bouwde en kolossen reeds, toen Caesar kort voor het begin

onzer jaartelling de vlakte van Gizeh bezocht. Hun ouderdom met zekerheid te zeggen is niet mogelijk, immers daartoe moet men de jaarringen tellen. Inderdaad heeft men dit eens gedaan bij een omgevallen boom van tien meter dikte: men telde er meer dan 4000. Maar boomen van dezelfde dikte verschillen soms, naar tevens gebleken is, meer dan 1000 jaren in leeftijd, zoodat het best mogelijk is, dat een kolos als de Grizzly Giant (elke dezer boomen heeft zijn naam) 5000 jaren oud is. Tusschen deze woudreuzen loopend, waant men zich in een gigantischen tempel-van-duizend-zuilen, in een oord van eeuwigen vrede en rust. Eenigszins afzonderlijk staat in Mariposa Grove de reeds genoemden Grizzly Giant, de allergrootste boom, bijna negen meter dik van zijn wortels af tot dertig meter boven den grond, waar de eerste zijtak, bijna twee meter in diameter, zich bevindt. Krachtig en gezond is deze boom, die echter met zijn 60 meter hoogte nog een heel eind beneden den slanken reus Mark Twain blijft, over de honderd meter hoog. Een der bekendste Sequoia's in Mariposa Grove is de Wawona, door welks basis een drie meter breede weg is gebaad. Boomen met openingen komen trouwens meer voor en waarschijnlijk zijn deze gaten te wijten aan boschbranden, die de Sequoia wel vermochten te kwetsen, maar niet ten onder te brengen. ☒ Nog leeft de Telescope Tree, hoewel men in zijn binnenste staande, zestig meter boven zich, dwars door zijn uitgehouden stam heen, den hemel kan zien. Vuur en bliksem — die van vele de kroon afsloeg — en menschenhand, andere vijanden kennen de Sequoia's niet. ☒ De meeste der over de vierhonderd reuzen van Mariposa Grove zijn vijf à zes meter dik, terwijl hun hoogte van 50 tot 100 meter varieert. Hun roodbruine bast is een à twee voet dik en uitstekend tegen vuur bestand. Het loof bestaat uit kleine naalden, de appels hebben slechts geringe afmeting: 2 à 3 cm. breed en 4 tot 7 cm. lang. ☒ Een vroegen morgen door te brengen in Mariposa Grove, wanneer de zonnestralen spelen over de verweerde tronken en een bries hoog boven ons de toppen der boomen zacht doet ruischen, het is als een oogenblik doorgebracht in eeuwigheid, een oogenblik, dat men nimmer vergeten zal.

E. P. A.

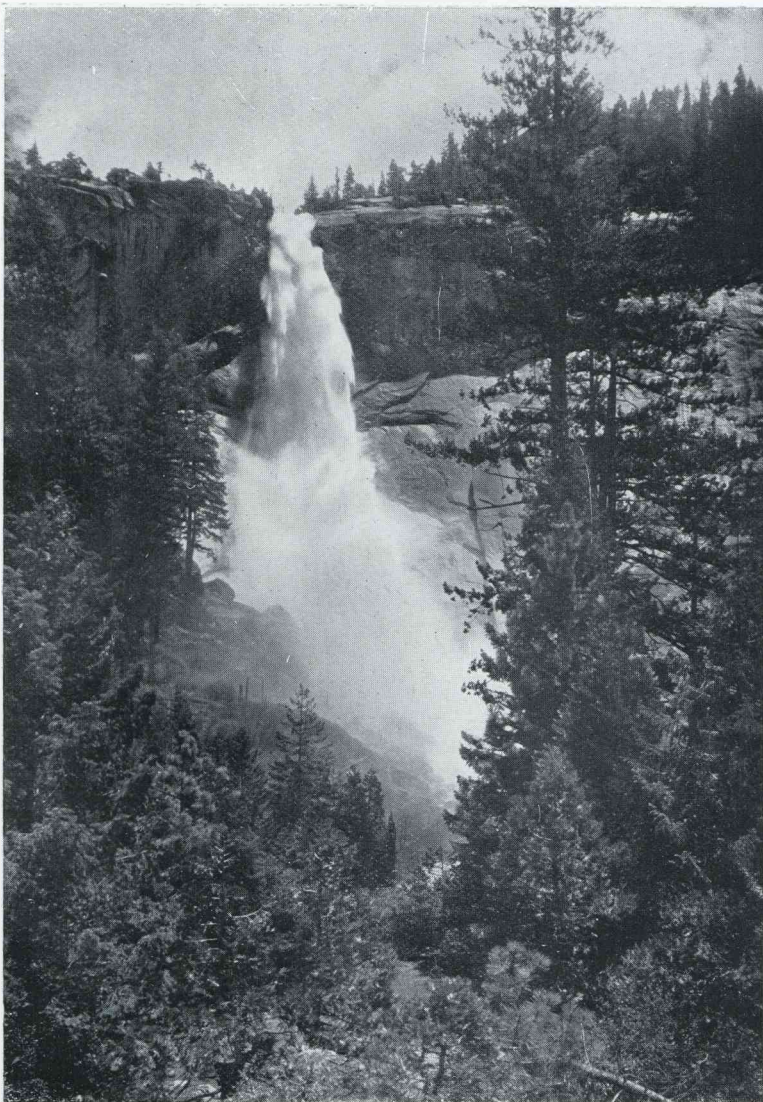

YOSEMITE-VALLEI. YOSEMITE FALLS

BRIEVEN UIT HOLLAND

II. VOLENDAM

OM in het sprookjesland binnen te komen heeft men geen tooverkleed nodig. Hiervoor is het voldoende op een zonnigen Zondagmorgen iets vroeger op te staan, te voet (stellig te voet) door de leege, als 't ware te luisteren liggende straten van Amsterdam te gaan naar de haven, aan boord van een motorbootje te stappen, naar den overkant van de grootsche haven te varen met zijn hooge kranen en reusachtige stoombooten, die klaar liggen om naar Indië te vertrekken, over te stappen in een speelgoedtreintje . . na een uur is men in een tooverrijk . . . in Volendam. Lage huisjes met roode pannen dakken, van buiten met bak- of tegelsteenen bedekt, blinken in de vroege voorjaarszon. De grachten, bevrijd van hun ijsboeien, zijn troebel met hier en daar blauwgrijze glimlichten. Zoo juist is de dienst in de katholieke kerk geëindigd en nu begint . . . de betoovering van het tooneel. Een schaar Volendammers stroomt u tegemoet, oude en jonge vrouwen, kinderen, reuzen van visschers, grijsaards komen statig aan; zij verwaardigen je nauwelijks met een blik, in je voelend den stedeling, dat wil zeggen een leeg, onecht mensch. ☼ Ongewoon plechtig en eenigszins onwezenlijk is dit schouwspel. De vrouwen dragen hoofdtooisels, lijkend op een omgekeerden emmer, versierd met kralen en linten. Onder de mutsen komen gouden en zilveren helmen uit, dat wil zeggen breede metalen platen, die een deel van het hoofd bedekken. Op het voorhoofd en de slapen hangen plakken, spiralen, steenen of aan beide kanten van de sneeuw-witte muts ziet men groote kogels op metalen spelden. De lijfjes zijn ingesnoerd in het middel en de plooiën van de korte rok (waaronder, naar men mij vertelde, nog vier, vijf andere gedragen worden) vallen als een waterval naar beneden. Onder de rok ziet men geweldige bottervormige klompen. Het eene geslacht na het andere erft het zware hoofdtooiel der vrouwen. ☼ En de mannen. Groot, met gladgeschoren, door den wind verweerde gezichten, met het onmisbare aarden pijpje in den mondhoek — een uitdrukking

YOSEMITE-VALLEI. DE NEVADA FALLS

MARIPOSA GROVE. DE GRIZZLY GIANT

van overwinning en verachting — een zeer wijde, korte broek van donker laken en een kort jasje met groote zilveren knopen en paarse opslagen, op het hoofd een ding, dat het midden houdt tusschen een kolbak en een bloempot. Het merkwaardigste is het als echt aanvoelen van deze geheel tooneelmatige processie; geen Stanislawski zou in staat zijn, een dergelijk beeld in elkaar te zetten. Hier voelt men in elk voorwerp, in elk onderdeel van de kleding een eeuwenoude traditie, een leven, geheiligd door de tijden. ☼ Niet ten onrechte verandert Volendam 's zomers in de plaats, waar alle „betooverde pelgrims” en Amerikanen samenkomen. Op het oogenblik is het hier stil en verlaten, het schijnt, dat wij de eenige „stedelingen” zijn en daardoor is het schouwspel nog ongewoner. ☼ Wij komen aan de haven. Daar een woud van masten, de bruine zeilen zijn nog niet geheschen, twee honderd visschersschepen wachten tot het ijs los komt en de Zuiderzee vrij is. Op de kade verdringen de kinderen zich in dezelfde kleedij en bikkelen; zwijgzaam kijken de visschers toe, al zuigende aan hun aarden pijpjes. De gezichten zijn als uit steen gehouwen, gladgeschoren, verweerd, „acteurachtig”. ☼ Wij gaan een der huisjes binnen. Het vertrek is van verblindende reinheid. De muren en de vloer zijn met tegels belegd, in de hoeken staan étagères met Delftsch aardewerk, bloemen, schilderijen. De koperen ketels en teilen blinken, stil zitten met haar sneeuw-witte mutsjes de oude vrouwen en breien. ☼ Weer een leven door eeuwen geheiligd, de nuchtere atmosfeer van netheid, zindelijkheid en rust. ☼ Daar zit de oude Pieter, de blik naar den horizon gericht, van jaar tot jaar wordt het leven moeilijker voor de visschers, men vangt minder visch en het bestaan wordt duurder, verdwenen zijn hun oude voorrechten, reeds lang wordt geen rijkssubsidie meer verleend. Een visschersschuit kost zeven tot acht duizend gulden en ofschoon op afbetaling gekocht wordt, is het toch niet gemakkelijk, zulk een som bijeen te brengen, want voor twee honderd haringen krijgt men slechts een kwartje. Volendam is tot een langzamen ondergang gedoemd. Met de gedeeltelijke drooglegging van de Zuiderzee, deze werkelijk gigantische onderneming, die Nederland een heele provincie zal verschaffen, zal de bestaansbron der Volendammers verdrogen. Men zal met deze dikbuikige schuiten naar de onstuimige Noordzee moeten gaan. Een zwaar-moedige gedachte denkt de oude man, zijn tabakspruim kau-

wend en de zwarte massa langzaam in zee spuwend. ☼ In het beroemde hotel Spaander zal het dienstmeisje in een schilderachtige kleedij u stellig een haring aanbieden, weiger niet, heilig is hier de haring, maar heilig ook hier de gastvrijheid. Kies zelf: gebakken, gekookt, gemarineerd of gezouten. De eigenares van het hotel zal u door de zalen leiden, waarvan de wanden geheel met schilderijen behangen zijn: dit is het tribuut der schilders aller landen aan Volendam. Hier zijn Burne-Jones en Israëls, Liebermann en Sluyters, Maris en Signac. Zij zal u vertellen van de Bohème-feesten der nakomelingen van Jan Steen en Brouwer, van de kinderlijke lichtzinnigheid en mannelijken ijver der kunstenaars, van den epicurist en lekkerbek, die in één keer zeventig oesters opat, en van den stillen Russischen gebochelde, den bekoorden droomer Borisow-Moesatow, die hier langen tijd geleefd heeft. ☼ Gij neemt afscheid en gaat naar de haven. Ge zult weer verlangen naar de plaats, waar de visschers zich geheel thuis gevoelen. ☼ De kerk. Om vier uur tweede dienst. Ge komt binnen en opnieuw zult ge als in een betovering staan: het linker zijschip is als 't ware bedekt door een wit doek. Het zijn de sneeuw witte mutsen der vrouwen. Bij het flikkeren der kaarsen ziet men het zwarte rechterzijschip: daar bidden geknield, aandachtig de stoere visschers. In het midden bij het altaar bedient de pastoor plechtig de mis. Het licht stroomt, het lied stroomt, en bij den uitgang staat een „standbeeld”: een groote, magere grijsaard met een lila sjerp over den schouder, een staf in de hand, waarvan de knop een vergulde Madonna met kind vertoont. Hij is als uit steen gehouwen en zorgt nauwlettend voor de orde, vervuld van zijn heiligen plicht. ☼ Na dit echte sprookje, zoo echt en waarachtig, schijnt Amsterdam te nuchter en te nietig. Maar ook hier voelt men opnieuw de waarheid van het geziene, zoodra de schemering daalt en de straten zich hullen in een mist. Op de gracht schommelen de dikbuikige schuiten, in de verte speelt het draaiorgel een oude sentimenteele wijs.

DR. ALFRED HACKEL

Hindoe-oudheden bij Singosarie

SINGOSARIE is een klein plaatsje ten Noorden van Malang en was in het midden van de twaalfde eeuw de hoofdstad van het rijk Toemapel, onder radja Rangga Woeni. Door slap bestuur van zijn opvolger ging evenwel dit rijk sterk achteruit en werd veroverd door den onderkoning van Kediri. ☼ Maar nog staan in de oude hoofdstad overblijfselen van de Hindoe-cultuur. Een tempel, waarvan de top door de jaren is afgefallen, maar op eenigen afstand weer is opgebouwd, staat midden in de kampong op een omheinde ruimte. De oude, grijs-bemoste steenen, gebeiteld, op elkaar gestapeld, alsof ze als blokkedooshoutjes losjes waren opgebouwd, vormen een monument van vroegere beschaving, zuinig bewaard in een tijd, die de hunne niet is. ☼ De tempel bevat slechts een ingang, aan weerskanten waarvan kleine nissen, waarin vroeger beelden stonden. Aan zij- en achterkant grootere. ☼ Een trapje van platte steenen voert naar den ingang, een kleine donkere gang, die uitkomt in een ruimte waarvan de omtrekken door de duisternis niet te zien zijn. Alleen het vage licht dat door de gang valt, verlicht een kleine, uit steen gehouwen waterbak in het midden en iets van een bank langs den achterwand. De „zoldering” begint laag en loopt naar boven in een punt uit. ☼ En het is in dit kamertje, dat volgens de legende een prinses van Singosarie woonde, die zou trouwen met een koning van Modjopait. Maar de vorst van Toempang, genaamd Maling Agoenan, wilde haar schaken, omdat haar schoonheid en goedheid hem bekoorden. Voor dit doel liet hij een lange tunnel graven naar den tempel; maar toen men er mee klaar was, was de prinses reeds in Modjopait in veiligheid gebracht. ☼ Twee groote beelden, elk uit één steen gehouwen, voorstellende een man en een vrouw, met vreeselijke kogelooien en groote hoektanden, waren de wakers van den kraton. Hun eenige kleeding is een halssnoer en een slang ligt bij wijze van slendang (draagdoek) om het lichaam. Om het hoofd is een band met versierselen en in de ooren hangen enorme oorbellen. ☼ Achter het grootste beeld staan twee boomen, kembodja's, die alleen voorkomen op de inlandsche kerkhoven. Is dit toeval? Deze eeuwenoude monumenten, grijs door mos en schimmel, getuigen van een gestorven cultuur. ☼ Nu leeft de desso-man vlak naast een vroeger heiligdom. Nu wandelen kippen rustig pikkend om den voet, betreden menschen van heden, keuvellend en rookend, den grond, die eens heilig was. En om

Foto Andriessen HINDOETEMPEL BIJ SINGOSARIE

de groote wakers grazen koeien, en jongens klimmen op de koppen. Maar de steenklompen voelen het niet meer, want hun tijd, hun beschaving, is dood; samen zijn zij verzonken

Foto Andriessen HINDOEBEELD BIJ SINGOSARIE

in het Nirwana . . . de poëzie van hun verleden is geweest, veranderd in het proza van het heden. ☒ Deze monumenten zijn klein in verhouding tot den Boeroeboedoer of den Mendoet, maar als ze konden vertellen over hun cultuur van eeuwen her, ongetwijfeld zouden ze ons veel kunnen leeren en vertellen van strijd, overwinning en nederlaag, van gloeiende liefde en laaiende haat.

J. H. ANDRIESEN

Het schaakspel en zijn groote pioniers

WIE veel heeft verkeerd onder sterke schakers zal hebben opgemerkt hoe groot de plaats is, die dit edele spel bij hen inneemt, en hoe hun leven geheel door het schaken wordt beïnvloed.

Een invloed, veel verdergaand dan bij iedere andere sport. ☒ De verklaring ligt voor de hand: om iets te bereiken op schaakgebied is noodig een voortdurende, en zóó sterke concentratie op het spel en zijn problemen, dat al het andere op den achtergrond wordt gedrongen, en er, behalve voor de zorg voor het dagelijksch brood, voor weinig anders meer plaats is in het denkleven. ☒ Het lijkt mij daarom wel interessant het persoonlijk leven van de groote pioniers onder de schaakmeesterseens nader te bezien. ☒ De eerste werkelijk geniale schaker was een zekere Morphy uit New-Orleans U.S.A., die al op zijn veertiende jaar in Amerika geen gelijkwaardigen tegenstander meer kon vinden. ☒ Zijn grootste successen boekte hij echter op een rondreis door Europa, waar hij de sterkste spelers met gemak versloeg. Zelfs wel eens met voorgift van een stuk. ☒ Als men nu weet, dat bij gelijken stand

een pion meer of minder de beslissing kan brengen, is het beter te begrijpen, wat dat beteekende. ☒ Morphy was iedereen te sterk, en gaf, omdat nergens meer een gelijkwaardige tegenpartij te vinden was, het schaken geheel op. Hij was toen twintig jaar. ☒ Een jaar later vestigde hij zich te New-Orleans als advocaat, en ofschoon hij bij de studie blijk had gegeven van grooten aanleg, ook voor de rechten, stelde men geen vertrouwen in een schaakgenie als jurist. ☒ Het is hem dan ook nooit mogen gelukken een behoorlijke praktijk te krijgen. Verbitterd en kwaadaardig stierf dit genie reeds op veertigjarigen leeftijd. ☒ Na Morphy trad het eerst weer op den voorgrond een Wiener, professor Steinitz, die de theorie van het schaakspel in korte wetten formuleerde. Zijn werk is vastgelegd in het in het Engelsch geschreven boek: „The Modern Chess Instructor”. ☒ Hij bracht het inzicht, dat niet, zooals men in die dagen algemeen dacht, de aanval de beste verdediging was, maar dat men moet beginnen een stelling op te bouwen, waaruit de aanval logisch voortvloeit. ☒ Een avonturier op schaakgebied, zij het een geniale, Zukertort geheeten, ondervond aan den lijve de waarheid van deze theorie. In de gehouden wedstrijd liet de professor hem zich eenvoudig te pletter loopen op een oersolide stelling en wachtte zelf kalm zijn kans af. ☒ Zukertort, de geboren combinatiespeler, heeft nooit begrepen hoe het mogelijk was, dat hij verslagen werd door iemand, die zich niet met gewaagde aanvalscombinaties

inliet. Hij bleef tobben, kwam den moreelen schok nimmer te boven, kreeg kort daarop een beroerte en stierf. ☒ Toch was professor Steinitz in de eerste plaats een denker, een theoreticus en niet een speler. Daartoe miste zijn spel te veel het verrassende element. ☒ Zoo kwam het, dat hij tenslotte met zijn eigen regels werd geslagen door Lasker, den bekenden Duitschen filosoof, philoloog en schaker, die ze beter kon toepassen en die, hoewel methodischer dan Zukertort, ook risico's wist te nemen. ☒ Toen de revansche-partij eveneens werd verloren, kwam professor Steinitz dezen slag niet te boven. Hij werd krankzinnig en is krankzinnig gestorven. ☒ Lasker is een geheel andere persoonlijkheid. Hij is een vechter, die op vaak geniale wijze verrassende zetten weet uit te voeren zonder den samenhang van zijn spel te verbreken. ☒ Dertig jaar lang is het niemand gelukt hem op regelmatige wijze te kloppen. Want de wedstrijd tegen Capablanca te Havanna, dien Lasker op medisch advies moest opgeven vanwege de warmte, telt eigenlijk niet mee. Vooral als men verder weet, dat Capablanca te Havanna is geboren en zich er dus thuis en op zijn gemak gevoelde. ☒ In een voor Lasker normaal klimaat is Capablanca er nooit in geslaagd hem te verslaan. (Sommigen, onder wie de Deutsche

schaker Tarasch, beweren dat de Berliner zijn tegenstander hypnotiseert). ☒ Lasker legde na dertig jaren den titel van wereldkampioen vrijwillig neer. Hij wilde niet den weg opgaan van zijn voorgangers. Als filosoof begreep hij, dat er een tijd is van komen en een tijd van gaan, en dat hij toch eens het veld zou moeten ruimen voor een ander, al was het alleen maar om fysieke redenen. ☒ Want het spelen van matches en

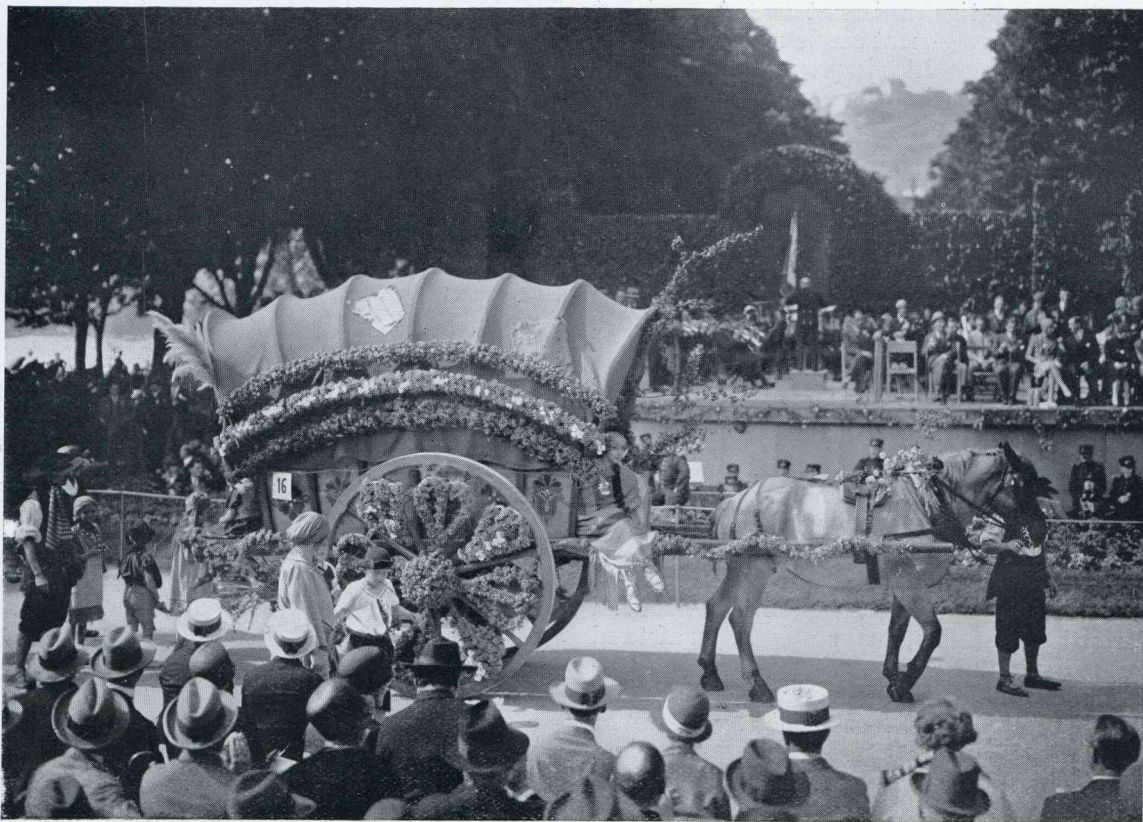

Foto Behrens

BLOEMENCORSO TE MONTREUX

tournooien stelt zware eischen aan het zenuwgestel, één partij duurt al uren en de geheele wedstrijd kan soms weken duren. ☒ De meeste sterke schakers gebruiken dan ook geen alcohol. Lasker vormt op dezen regel geen uitzondering, maar hij heeft zoo'n ijzersterk gestel, dat hij jaren achtereen dagelijks een groot aantal zware sigaren heeft kunnen rooken en tegen alle verwachting in nog leeft, nog schaakt (echter zonder zich al te veel in te spannen) en helder bij zijn verstand is. ☒ Morphy, professor Steinitz, en Dr. Lasker kan men beschouwen als de drie groote pioniers, die ieder het hunne hebben bijgedragen tot de ontwikkeling van het schaakspel. Morphy was de eerste groote schaker, professor Steinitz heeft de theorie gevonden en Lasker heeft die theorie op de best denkbare wijze toegepast.

A. THOMAS

Aphorismen

Wij mogen nooit vergiffenis weigeren, daar het de kreet van een ongelukkige betreft, die soms zij het dan in grooter mate, onze eigen fouten heeft.

Gij kunt niet overal luid uwe meening verkondigen, handel ernaar en uwe daden bewijzen genoeg.

Wij keuren vaak de daden der jeugd af, omdat wij onze jeugd vergeten zijn.

Wat is moeilijker dan iemand eenvoudig de waarheid te zeggen!

M. W. B.